

До 18-ї річниці незалежності України

Левко Лук'яненко,
Герой України,
народний депутат України I, II, III, IV та V скликань,
Посол України в Канаді (1992–1993 рр.),
Голова Асоціації дослідників голодоморів в Україні
(1994–1996 рр. та 1998–2008 рр.)

Україна на переломі

В Енциклопедії українознавства міститься стаття про Кубань, де зазначається, що її населення 1914 року становило 3,25 млн. осіб, а українська мова – 80%. Шовіністичний геноцид зменшив частку українців на цій землі, проте, за дослідженнями Щерби й Русова, 1926 року вона ще сягала 60–62% населення. А втім, енциклопедична стаття про Кубань привернула мою увагу іншим твердженням, а саме: Перша світова війна і революція застала українців Кубані невідгодуваними до захисту себе як української спільноти.

А Наддніпрянсько-Донецька Україна 1917 року була підготовлена до захисту своїх національних інтересів? Далебі, не була.

Колись Винниченко в еміграції на виправдання про втрату держави сказав: що ви нас звинувачуєте? Та на всю Україну було лише три сотні діячів, які свідомо боролися за українську державність!

Хочеться вставити слово: і серед цих керівників такі високі керманічі, як Винниченко й Грушевський, учаділи були соціалістичним дурманом, що закриті їм очі на найважливішу істину – головне для нашого імперського північно-східного сусіда не в соціалізмі, комунізмі, інтернаціоналізмі чи ще якомусь «ізмі», а в тому, що він за глибинною природою своєї душі імперіаліст і загарбник. І як би він не називав себе, він діє завжди з наміром підкорити Україну й розширити державні кордони Великої Росії. А Грушевський і Винниченко – ці вельми освічені інтелектуали – як діти, повірили лєнінськїй демагогїї про соціалістичну справедливість, миролюбність і національну рівноправність.

Тому ми й не змогли підготуватися до організованого в національному масштабі боротьби за вихід з імперського зашморгу на випадок виникнення обставин типу 1917–1920 років, що імперія Романових постійно й систематично проводила політику денационалізації українців. А щоб вони не знали славної патріотичної діяльності своїх дідів-прадідів і на цьому підґрунті не формували історичну свідомість, царат спалював бібліотеки (вперше це він зробив у Києві 1718 р.), забороняв українську мову, вилучав з церков і монастирів літописи, переписував на свій лад (і часом відповідно відредаговані повертав назад, щоб з плином часу українці знаходили в тих текстах свою спорідненість із угро-фіно-татарським конгломератом). Щоб під своє азійське нутро підвести український (Київський) європейський підмурок, Петро I у 1713 р. ліквідував назву Московія і наказав свій народ вважати слов'янським. Всотавши чингизханівську ідею

розширення імперії до самих морів, правителі Московії силою й підступом поволі послаблюють Гетьманщину, посилюють кріпачину й розширюють свою владу на Правобережну Україну. Важко перелічити всі способи знищення національної свідомості українців і способи перетворення нас на малоросів.

Обставини війни та революції і крах царату, поява тимчасового уряду в Петербурзі, пересування армій, виникнення різних політичних сил та гасел, світова війна, громадянська війна, вихід з імперії Польщі й Фінляндії, рух царських колоній за незалежність, червоні, білі, німці, французи, денікінці, свої, чужі – п'ять років безупинних змін сприяють швидкій політичній освіті. Відтак ідея національної свободи України стає зрозумілою й близькою дедалі ширшим верствам українського населення. Ба, пізно: процес національного прозріння відстає від темпів російської навали, що під більшовицькими гаслами посунула в Україну грабувати нашого селянина.

Обставини 1917–20-х років об'єктивно були сприятливими для відродження української державності. І Горліс-Горський у книжці «Холодний Яр» геніально описує війну середньої Наддніпрянщини до 1922 року супроти загарбників. Однак через локальність патріотизму суб'єктивно нація виявилася не готовою скористатися з цих обставин і залишилася в рабстві.

Загарбавши силою зброї Наддніпрянсько-Донецьку Україну, Москва продовжувала зброєю придушувати опір народу. Голодомор 1921–1923 років, який вона використала як найефективнішу зброю придушення українців, став початком геноциду нашої нації, що продовжувався в наступні десятиріччя. Не хочучи перелічувати акти проти української мови, культури, літератури, звичаїв, традицій, всього народного способу життя й духовності, коли влада послідовно убивала українців та репресіями примушувала записуватися росіянами.

Водночас слід відзначити, що західна частина нації врахувала недоліки попередньої доби національно-визвольної боротьби і за 20 років (з 1920 до 1939 р.) виховала населення в націоналістичному дусі, зробила його суб'єктивно готовим до безкомпромісної боротьби за самостійність. На жаль, у середині сторіччя об'єктивні обставини склалися таким чином, що добитися незалежності було неможливо.

Тут, власне, необхідно з'ясувати суть понять «борці за незалежність України» і «народ України» та співвідношення між ними. Це допоможе наблизити нас до розу-

міння, по-перше, того, чи можуть українці теперішньої великої України стати такими націоналістами, якими стали західняки за міжвоєнне двадцятиріччя, і, по-друге, того, чи вдасться в майбутні кільканадцять років новій патріотичній еліті (що нині становить невеличку частку нації) витіснити з влади антинародні кадри і зробити владу патріотичною на тлі ще недостатньо активної української народної маси?

До 1956 року точилася збройна боротьба ОУН та УПА супроти московської окупації. Окупанти вивезли із західної України на спецпоселення і заслання, у концтабори й в'язниці понад мільйон українців.

Від 1958 року починається нова, мирна доба у боротьбі за незалежність – на основі внутрішнього й міжнародного права націй на самовизначення. Від 1961 року поволі починає змінюватися співвідношення в контингенті українських політв'язнів: зменшується відсоток повстанців і збільшується відсоток політичних правозахисників. Станом на 1987 рік, коли влада абсолютну більшість політв'язнів звільнила – повстанців в ув'язненні вже не було, а отже, на волю вийшли, повернулися в Україну й негайно почали політичну діяльність люди ідеологічно-правозахисного спрямування. Із повстанців тільки дехто долучився до боротьби, що ж до націоналістів-правозахисників та шестидесятників, то вони склали у 1987–1991 рр. передовий загін, який прикладом своєї самовідданої й рішучої боротьби повів за собою тисячі інших свідомих українців. Варто зазначити, що у цей період 120 націоналістів та правозахисників стали депутатами Верховної Ради УРСР, утворили в ній Народну Раду і на тлі всієї української нації гідно представляли самостійницьку ідею. Скориставшись сприятливим моментом (поразкою реваншистського ГКЧПістського заклоту), вони проголосили незалежність України.

А народ?

Народ не сидів у тюрмі та не проходив ідеологічний вишкіл. Він практично не знав про факти боротьби за свободу України, про існування в СРСР українського національно-визвольного руху й українських політичних в'язнів. А вже окупаційна диктатура тотально контролювала джерела інформації. Народ працював на ланах, видобував вугілля і виплавляв сталь, відвідував щотижня політзаняття і вірив, що комуністична суспільно-економічна формація неминуче пошириться на весь світ – і тоді жити стане ліпше. Однак труднощі побудови зрілого соціалізму партійна й державна бюрократія явно не брала на себе, а перекладала їх на плечі трудящих, виплачуючи їм мізерну зарплату. Населення, намагаючись вижити в таких умовах, вдавалося до хитрувань, обману, крадіжок та різного крутіства (як це притаманне рабам).

Багато з таких людей про самостійність України фактично вперше почуло у 1988–1989 рр. від радіо «Свобода» та на мітингах. А по-справжньому про незалежність вже як легально дозволену, а не заборонену ворожу думку, українці дізналися 1990 року із зали Верховної Ради України з вуст обраних народом законних її депутатів. Почалося переосмислення дійсності. До референдуму 1 грудня 1991 р. людям відкрився новий світ і вони проголосували за вихід України з-під влади Москви, аби ми могли будувати своє життя на власний розсуд.

До проголошення незалежності 24 серпня 1991 р. сила Народної Ради була помножена десятками тисяч (бувало до 70 тисяч) демонстрантів з усієї України, що своєю величезною масою на вулицях та площах підтри-

мували депутатів-патріотів і були нашою потужною опорою. Після референдуму й виборів Президента України 1 грудня 1991 р. настав час розбудовувати нову країну.

Наступного, 1992 року належало взятися за реформування політичної системи, економічного ладу, судової структури – усіх сторін державного й суспільного життя. Правове підґрунтя для здійснення масштабних реформ в Україні мав створити вищий законодавчий орган. І тут виявилось, що для ухвалення законів необхідна арифметична більшість, а вона на боці не Народної Ради, а групи 239 (колишніх комуністів).

Потрібно було розбудовувати суспільство, в якому його будівничі, по-перше, ніколи не жили, а по-друге, дотримувалися різних ідеалів. Патріоти й націоналісти хотіли творити правову державу з конкурентною ринковою економікою, українізацією освіти та всіх сфер духовного життя. Натомість частина українських москвитів прагнула повернути Україну під владу Москви.

Після заборони 1991 року КПУ (філії КПРС) невдовзі з'явилося кілька політичних партій (соціалістична, селянська, комуністична), які мали, по суті, промосковський світогляд. Червоний директорат швидко зорієнтувався і взявся державну власність перетворювати у свою приватну. Приватизацію перетворили в прихватизацію. Від недосвідченості, під впливом промосковських настроїв пішли на безглузде роззброєння й руйнацію промислового потенціалу. Сільські феодалі почали розтягувати по власних кишенях колгоспне й радгоспне добро. Замість національної валюти був запроваджений купон, що спровокувало кризу промисловості. А влада – Верховна Рада (абсолютна більшість), уряд і місцеві органи – складалася переважно з людей, які не звикли думати про українські національні інтереси. Досвіду господарювання на великій українській території та керування 52 мільйонами людей не було, а тому наші керманічі воліли дотримуватися старого ладу й чинити тихий супротив будь-якій українізації. Відтак в Україні відбувся різкий спад життя, внаслідок чого понад 60% людей були доведені до жебрацького стану.

Населення мусило знаходити можливості, щоб самому дбати про себе. Відбувся перехід від пасивності до активності, що можна вважати першим кроком до перетворення раба в громадянина.

Та дивина! Ми унікальні у світі: кожна нація, здобувши незалежність, для її зміцнення негайно починає поширювати державницьку ідеологію з метою ідейної консолідації суспільства, а Українська держава до цього навіть не приступала!

Для подолання антиукраїнської ідеології колоніальної доби в індивідуальному порядку 15 років виявилось явно недостатньо. Зрозуміло чому: обласна, районна й міська влада складається з людей старого комуністичного гарту. Нам не вдалося створити національний інформаційний простір, позбутися символів окупаційних режимів (царського і комуністичного), що гальмує процес ідейного переосмислення й повернення українців до своїх національних духовних цінностей.

Період третього президентства яскраво демонструє антинародний характер усіх гілок влади, їх запроданство, хабарництво та моральну деградацію. У державному владарюванні країною – суцільний хаос. Суперечки між президентом і прем'єром виплескуються на міжнародний огляд, що свідчить про вкрай низький рівень політичної культури і ганьбить націю в цілому. Неспроможність здійснити серйозні реформи та відсутність ви-

конавської дисципліни у структурах виконавчої влади й місцевого самоуправління породжують думки про нездатність нації до самостійного державного життя. А такий сумнів деморалізує її.

Мій особистий досвід спілкування з українцями за кордоном показує, що в Австралії вони в основному живуть краще від середнього австралійця, в Канаді – не гірше, а на рівні з їхніми громадянами. Всюди українська діаспора в пошані за культурну та чемну поведінку, за кмітливості і працелюбність, за громадянську активність та вміння бути солідарними у добрих справах. Чимало українців заслужили поважні місця і в російському політичному, економічному й культурному житті. Чому ж кожен окремий українець не гірший німця, француза, англійця, а разом узяті у своїй Україні ми не вміємо дати собі ради?

Ясно чому: 1240 року ми втратили Княжу державу й відтоді українцями керували окупанти. Нація розгубила навички керування великим національним організмом на великій території. Коли окремий українець потрапляє у стабільне правове суспільство, він сприймає усталений лад і завдяки своїм природним здібностям поступово досягає середнього (а може, й вище середнього) життєвого рівня та поваги суспільного оточення. В Україні ж немає стабільності й законом установленого ладу, відсутнє правове мислення. За 70 років комуністичної диктатури нас привчили не закони читати, а всі свої проблеми вирішувати через голів колгоспів, директорів заводів та секретарів райкомів партії. Не правота, а лояльність до влади були гарантією вирішення наших побутових проблем. (До речі, Кодекс законів про працю, так само, як і законодавство по сільському господарству, до хрущовської «відлиги» були таємними, їх розсилали відповідним органам із грифом «Для службового користування».)

Нині, в незалежній Україні різні конкуруючі групи і клани борються за перерозподіл власності, проникають у владу, скуповують ЗМІ. Вони не переймаються ідеєю українського відродження та будівництвом великої України.

На переломі 2008–2009 рр., і особливо в перші місяці поточного року, українська спільнота з жахом побачила ще одне хижацьке кубло – Національний банк України. Замість забезпечити діяльність усієї банківської системи як кровообігу національної економіки, банки

діють просто як комерційні підприємства. Конфлікт загострюється, що неминуче веде до усунення від влади старих кадрів і приходу нової української патріотичної еліти.

Кажуть: немає такого зла, що не вийшло б на добро. Егоїстичне мислення й моральна деградація кланово-олігархічної влади має той позитивний чинник, що яскраво висвітлює себе та свою антинародну суть перед народом і готує виборців до усунення діячів цієї влади від виборних посад.

Із вищевикладеного видно, що 18 років незалежності не сприяли активному поширенню української національної ідеї серед народу.

У чому ж є гарантія відродження України?

У тому, що:

- на цій землі українців – абсолютна більшість;
- в умовах незалежності нація здобула можливість творити національну інтелігенцію, уперше з'явилися умови для її діалогу з народом;
- після двох сторіч життя під цензурою тепер нація може вивчити свою історію і сформувати історичне мислення, зрозуміти різницю між своїми політиками й чужими та усунути останніх від української влади;
- державне безладдя і хаос – цей наслідок втрати вміння керувати Україною – нація хутко подолає та навчиться творити умови для ефективного адміністрування собою;
- географічно-природний та людський потенціал України – найкращий у світі;
- величезний внесок у розвиток людської цивілізації наших пращурів, численні героїчні подвиги упродовж минулих сторіч задля відродження державності є невичерпним джерелом для виховання любові до рідного краю і гордості за свій український рід.

Україна з історичного небуття поступово виходить на світову арену, продираючись крізь хащі ворожих ідеологій, ідейних хитань та організаційний безлад. Вона – країна європейського майбутнього. Її слава й велич попереду. Я переконаний, що у наступні 10–15 років український рід звільниться від чужих химер і стане національно свідомою спільнотою. Спираючись на спадщину духовних батьків нації, політична еліта підвищить свою культуру та ідейний гарт і підніме народ до розуміння України як найбільшої у світі духовної цінності, задля процвітання якої варто жити й працювати.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС-XXI

Журнал для національної еліти України

ПЕРЕДПЛАТИ І ДОЛУЧАЙСЯ!

Передплата через редакцію з будь-якого місяця року